

Чичкало-Кондрацька І.Б., Власюк А.О., Кондрацька Д.С.

ПРІОРИТЕТИ РЕАЛІЗАЦІЇ НАЦІОНАЛЬНИХ ЕКОНОМІЧНИХ ІНТЕРЕСІВ УКРАЇНИ В УМОВАХ ДІЇ ЗВТ+ З ЄС

У статті розкрито сутність національних економічних інтересів України в умовах поглиблення взаємовідносин з ЄС. Проведено аналіз сучасного стану торгівельного співробітництва України з країнами Європейського Союзу. Виділені особливості і проблеми торгівельної діяльності після введення в дію ЗВТ+, які перешкоджають ефективній співпраці та негативно впливають на реалізацію національних економічних інтересів України. Сформовано основні пріоритетні напрями підвищення рівня реалізації національних економічних інтересів України в умовах дії ЗВТ+.

Ключові слова: національні економічні інтереси, пріоритети, торгівля, ЗВТ+, експорт, Європейський Союз.

Постановка проблеми. Актуальність теми даної роботи полягає в тому, що сучасна ситуація у світі характеризується багатьма взаємопов'язаними процесами, що прямо або опосередковано впливають на стан української держави та суспільства. Україна обрала курс євроінтеграції. Нещодавно вступила в силу Зона вільної торгівлі, що впливає на економічну ситуацію в країні та забезпечення національних економічних інтересів (НЕІ).

Сучасні тенденції світового розвитку ставлять перед Україною нові завдання та потребують від неї активної участі в їх вирішенні. У зв'язку з цим великого значення набуває дослідження забезпечення національних економічних інтересів України в умовах євроінтеграції.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Окремі аспекти даної проблеми досліджували такі науковці: Базилевич В.Д., Барановський О.І., Бандурка О.М., Варналій З.С., Василик О.Д., Глембоцький Д.О., Зубок М.І., Єрмошенко М.М., Капустін Н.П., Левчук О.В., Мельник С.І., Мунтян В.І., Новикова О.Ф., Олейников Є.А., Онищенко В.О., Павлюк Т.І., Римаренко Ю.І., Стрельбицька Л.М., Сухоруков А.І. та інші. Зокрема Варналій З.С., Онищенко С.В. [1] та Мельник С.І. [2] у своїх працях приділяють увагу

змісту поняття «національні економічні інтереси» та їх класифікації; Глембоцький Д.О. [3] розглядає поняття «національний інтерес» у контексті подальшого розвитку країни; Левчук О.В. [4] вивчає питання реформування національних економічних інтересів України в умовах глобалізації, Онищенко В.О. [5] досліджує теоретичні та практичні аспекти забезпечення національних економічних інтересів України; Павлюк Т.І. [6] обґрунтовує взаємозв'язок національних економічних інтересів із засадами макроекономічної політики.

Виокремлення невирішених раніше частин проблеми. Але не достатньо висвітленими залишаються особливості та проблеми забезпечення національних економічних інтересів України в контексті дії Угоди про асоціацію з ЄС і, зокрема, Поглибленої та всеосяжної зони вільної торгівлі.

Формулювання цілей статті. Метою статті є вивчення стану торгівельного співробітництва України та ЄС, виділення позитивних наслідків і проблем та визначення пріоритетних напрямів реалізації національних економічних інтересів нашої країни в умовах дії ЗВТ+ з Європейським Союзом.

Опис основного матеріалу дослідження. З методологічної точки зору принциповим є визначення сутності національних економічних інтересів як об'єктивно існуючої економічної категорії. Економічні інтереси – це суспільна форма прояву і розвитку економічних потреб. Деякі науковці, розглядаючи економічні інтереси у взаємозв'язку з виробничими відносинами, розуміють під ними вигоду, яка реалізується суб'єктом в процесі господарської діяльності [2]. На думку інших фахівців, національні економічні інтереси слід розглядати, з одного боку, як поверхневі прояви дії об'єктивних економічних законів в економічному житті, з

© Чичкало-Кондрацька Ірина Борисівна, д.е.н., професор, завідувач кафедри міжнародної економіки та маркетингу, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, тел.: 0953052058, email: chichkalo.irina@gmail.com

Власюк Анастасія Олегівна, студентка, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, email: nastya96vlas@gmail.com

Кондрацька Дарія Сергіївна, студентка, Полтавський національний технічний університет імені Юрія Кондратюка, м. Полтава, email: daria.kondratska@gmail.com

іншого – як об'єктивну необхідність усунення (пом'якшення) загроз економічній безпеці [5].

Пріоритетним напрямом державотворення кожної країни є забезпечення національних інтересів. Із набуттям незалежності Україна активно долучилась до міжнародних процесів, зокрема й економічних. Відповідно, для забезпечення національних пріоритетів в економічній сфері виникла необхідність у формуванні цілісної категорії «національні економічні інтереси».

Вперше поняття національних інтересів на законодавчому рівні було визначено в Законі України «Про основи національної безпеки України» [7], відповідно до якого національні інтереси – це життєво важливі матеріальні, інтелектуальні і духовні цінності українського народу як носія суверенітету і єдиного джерела влади в Україні, визначальні потреби суспільства і держави, реалізація яких гарантує державний суверенітет України та її прогресивний розвиток. Також у статті 6 даного Закону визначено пріоритети національних інтересів, серед яких: створення конкурентоспроможної, соціально-орієнтованої ринкової економіки та забезпечення постійного зростання рівня життя і добробуту населення; збереження та зміцнення науково-технологічного потенціалу, утвердження інноваційної моделі розвитку тощо. У ст. 8 цього ж Закону визначено основні напрями державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері, серед яких, зокрема, посилення участі України у міжнародному поділі праці, розвиток експортного потенціалу високотехнологічної продукції, поглиблення інтеграції у європейську і світову економічну систему та активізація участі в міжнародних економічних та фінансових організаціях [7].

Таким чином, національні економічні інтереси – це сукупність об'єктивних економічних потреб незалежної країни, задоволення яких забезпечує ефективне функціонування та сталий розвиток її економічної систем та економіки загалом. Хоча в згаданому законі і не наведено перелік національних економічних інтересів, їх можна сформулювати, проаналізувавши наведені в ньому напрями державної політики з питань національної безпеки в економічній сфері. Однак доцільно розмежовувати пріоритетні напрями реалізації національних економічних інтересів і державної політики в економічній сфері: останнє поняття є вужчим від першого і має формуватися виключно відповідно і задля забезпечення виконання НЕІ.

З підписанням та ратифікацією у 2014 р. Угоди про асоціацію між Україною та ЄС почалося її тимчасове застосування, і побудова відносини між сторонами у новому форматі політичної асоціації та економічної інтеграції. Укладення Угоди про асоціацію формує договірно-правову основу співробітництва України та ЄС на середньострокову перспективу [8].

Важливим елементом Угоди про асоціацію між Україною та ЄС є положення про створення Поглибленої та всеохоплюючої зони вільної торгівлі. ЗВТ+ спрямована на надання Україні можливостей для модернізації її торговельних відносин та економічного розвитку. Інструментами для цього є відкриття ринків шляхом поступового скасування митних тарифів, надання безмитного доступу в рамках квот, усунення перешкод для торгівлі, наприклад, бюрократії та невиправданих бар'єрів, а також масштабна гармонізація українських законів, норм та стандартів з тими, що діють в ЄС у різних секторах, які прямо або опосередковано пов'язані з торгівлею. ЗВТ+ є також частиною ширшої політики ЄС, спрямованої на встановлення стабільних і сприятливих сусідських стосунків шляхом зміцнення економічних зв'язків.

На думку фахівців, результатами запровадження ЗВТ+ між Україною та ЄС стануть тісна економічна інтеграція, створення практично таких же умов для торгівлі між Україною та ЄС, що мають місце у торгівлі всередині Союзу, покращення інвестиційного клімату та прозорі правила ведення бізнесу в Україні, підвищення безпечності та якості товарів, зниження цін для українських споживачів, можливість доступу українських підприємств не тільки на ринки ЄС, а й на ринки третіх країн у зв'язку з переходом на прийняті в усьому світі стандарти [9]. Але, на нашу думку, такі прогнози є занадто оптимістичними, і вплив дії ПВЗВТ на реалізацію національних економічних інтересів України є неоднозначним.

Зона вільної торгівлі між Україною та ЄС повноцінно почала діяти з 1 січня 2016 р. Тому доцільно проаналізувати торговельну співпрацю України з країнами ЄС до та після повномасштабного започаткування ЗВТ+.

Експорт товарів з України до ЄС склав 9,36 млрд. дол. США за I півріччя 2017 р., що на 22,8% більше, ніж за аналогічний період 2016 р. Але, порівнюючи з періодом січень–липень 2013 р., експорт товарів з України до ЄС впав на 7% [10]. Отже, Україна до створення Зони вільної торгівлі більше продавала товарів до ЄС, ніж зараз. Хоча, якщо розглядати структуру

зовнішньої торгівлі України, то можна зробити висновок, що частка як експорту до ЄС так і імпорту звітти значно зросла, але, нажаль, більшістю через скорочення торгівлі з іншими країнами. Також за I півріччя 2017 р. у порівнянні з аналогічним періодом 2016 р. відбулося збільшення імпорту з країн ЄС у грошовому вимірі на 21,3%. Питома вага імпорту з країн ЄС скоротилася на 2,1% та склала 42,3% від загального імпорту.

За даними Державної служби статистики України у першому півріччі 2017 р. зберігалось негативне сальдо торгівлі товарами на користь ЄС (-1307,9 млн дол США), а у порівнянні з аналогічним періодом 2016 р. воно збільшилося на 140,2 млн дол США [10].

Щодо географічної структури, то найбільшими зовнішньоекономічними партнерами України у I півріччі 2017 р. в ЄС були Німеччина (18,3%), Польща (14,6%), Італія (9,6%), Нідерланди (5,9%) Угорщина (5,7%), Франція (5,6%) [11].

Товарна структура експорту України до ЄС залишалась сталою протягом останніх років, незважаючи на несприятливі економічні фактори. Близько третини експорту займає продукція сільського господарства та харчової промисловості, в першу чергу зернові, насіння олійних культур та рослинна олія. На другому місці – експорт чорних металів та виробів із них, на третьому – електричних та механічних машин, переважно електричного обладнання. Щодо товарної структури імпорту з ЄС, то більшу частину займають енергетичні матеріали, машини, апарати і механічні пристрої, електричні машини і устаткування, полімерні матеріали, фармацевтична продукція та інші. Право експорту до ЄС мають вже 288 українських підприємств, зокрема 108 з них експортують на цей ринок харчову продукцію [12].

Як показав аналіз, показник відкритості економіки (питома вага зовнішньоторговельного обороту у ВВП) в Україні значно вище, ніж у ЄС. Хоча потрібно враховувати, що експорт може залежати від імпорту, бо для багатьох товарів, які виробляють на експорт, використовуються імпортовані складові (матеріали, деталі, комплектуючі тощо). Україна в цілому має досить відкриту економіку. Це разом з доволі вузьким асортиментом товарів, що експортуються, робить країну вразливою до зовнішніх шоків, таких як світові кризи, нестабільність провідних валют світу, інфляція та інші.

Таким чином, спостерігається тенденція до поглиблення зовнішньоторговельних відносин між Україною та ЄС. Україна поступово

виходить на ринки Європейського Союзу. Але треба звернути увагу на низку проблем, які перешкоджають ефективній співпраці та негативно впливають на реалізацію національних економічних інтересів України.

Так, стримуючим фактором у торгівлі з ЄС залишається сертифікація української продукції відповідно до європейських стандартів і квот на торгівлю деякими товарними групами. Зі створенням ЗВТ+ Україна отримала торговельні преференції – безмитні тарифні квоти для 36-ти видів товарів, а ще за 4-ма видами встановлено додаткові обсяги [12]. Варто глибше вивчити питання раціональності розподілу квот та стимулювання експорту в цілому.

Аналіз показав, що більшість безмитних квот використовуються швидко, а загальні умови не надто привабливі для вітчизняних виробників. Так, у 2016 р. швидко вичерпалися квоти за 11-ма групами товарів [13]. Статистичні дані свідчать про те, що українські виробники повільно нарощують експорт певних товарів, у т.ч. із більшою доданою вартістю. Такі темпи торгівлі дали поштовх до ініціювання збільшення квот. Наприкінці 2016 р. Європейська комісія прийняла пропозицію українських виробників і в травні 2017 р. збільшила квоту на крупи та борошно, овес, кукурудзу, мед, пшеницю, виноградний сік, перероблені томати, ячмінь [13].

Станом на 4 жовтня 2017 р. було вичерпано на 100% імпортові тарифні квоти ЄС на такі українські товари, як: мед, цукор, ячмінна крупа та борошно, перероблені томати, виноградний та яблучний сік, овес, ячмінь, кукурудза, пшениця [14]. На 98% вичерпано квоту на безмитний експорт солоду та пшеничної клейковини. Експерти відзначають, що у порівнянні з 2016 р. процес закриття квот значно прискорився. Але залишається низка товарів, де квоти не вичерпано взагалі: баранина, яловичина, гриби, продукція з обробленого молока тощо [12].

За даними Міністерства економічного розвитку і торгівлі у 2017 р. використовувалися 29 із 40 можливих квот, серед яких і декілька квот, можливості в рамках яких не реалізовувалися у 2016 р. [15]. Стосовно квот, які не використовуються зовсім, то частково це відбувається через те, що в середині країни немає відповідних виробничих можливостей, або через те, що існують інші, більш вигідні для експорту, ринки.

Таким чином слід відзначити, що Зона вільної торгівлі принесла українським виробникам додаткові можливості для експорту, проте її умови не можна назвати ідеальними та надто вигідними для українців. Тому Мінеконом-

розвитку України ініціює аналіз (форсайт) поглиблення умов торгівлі з Європейським Союзом, зокрема перегляду умов вільної торгівлі, створення митного союзу та інші можливі додаткові механізми.

Слід також відзначити, що дія ЗВТ+ не означає автоматичного покращення доступу на ринок ЄС, тому певні труднощі з реалізацією вітчизняних товарів пов'язані з їх низькою конкурентоспроможністю на цьому ринку. Так, для виходу на ринок ЄС треба виконати вимоги щодо безпечності продукції харчування, технічні стандарти тощо. Наприклад, молочна продукція майже не експортується в країни ЄС, бо на даний момент стандарти, які встановлені в Україні, дещо нижчі, ніж у країнах ЄС.

Позитивним моментом є зростання кількості підприємств, які готові вийти на європейські ринки, але рівень їх інформованості ще досить низький. Значною проблемою є труднощі з пошуком торгових партнерів в ЄС, що характерно як для малого, так і для великого бізнесу.

На думку деяких фахівців, у довгостроковій перспективі дія ПВЗВТ з ЄС має забезпечити збільшення ВВП України на 0,5% щороку, що спричинить загальне підвищення добробуту громадян на 1,2% на рік [15].

Згідно з наявними статистичними даними, використаними для аналізу торговельних відносин між Україною та ЄС, в даний момент досить важко однозначно виявити, який вплив угода здійснює на реалізацію національних економічних інтересів та економіку країни в цілому. Та, в той самий момент, є можливість виявити покращення або погіршення ситуації.

Отож, ЗВТ+ дала поштовх інтеграції з Європейським законодавством та відкрила додаткові можливості для експорту для багатьох вітчизняних виробників. Проте, на нашу думку, український уряд на даний момент ще недостатньо захищає і просуває інтереси українських виробників на зовнішніх ринках, хоча певні заходи проводяться. Зокрема, в ЄС використовують доступні інструменти захисту внутрішнього ринку, наприклад тарифне регулювання імпорту. Так, рівень митного обкладання імпортової готової продукції в ЄС більший за рівень ставок мита на сировину в 7,7 рази [12]. Це говорить про те, що Україна й надалі залишатиметься в основному в якості постачальника сировини, а не продуктів з високою доданою вартістю. Це негативно впливає на економіку нашої країни, що може надалі перешкоджати ефективній співпраці України та ЄС

23 лютого 2018 р. був представлений урядовий звіт про виконання Угоди про асоціацію. Співставлення виконаних за 2017 р. завдань і раніше затверджених планів свідчить, що минулого року вдалося виконати лише 41% запланованої євроінтеграційної роботи [16]. При цьому Верховна рада виконала свою роботу на 32%, уряд – на 42%, а інші органи влади – на 50%. Зокрема, протягом 2017 р. Україна ухвалила 23 основних євроінтеграційних закони, проте цього явно недостатньо. Ситуація дещо покращилась порівняно з 2016 р., але в низці секторів залишаються значні відставання. Зокрема щодо технічних бар'єрів в торгівлі, то завдання виконані на 59%, санітарних та фіто санітарних заходів – на 33%, митних питань – на 33%, підприємництва – на 62% [16]. До того ж слід врахувати, що у 2017 р. Угода про асоціацію набрала чинності і її виконання стало міжнародним зобов'язанням України. Стовідсоткове виконання планової роботи фіксується лише у фінансовому секторі, а також у секторі освіти та навчання. Такий низький рівень реалізації Угоди про асоціацію, зокрема в сфері торгівлі, однозначно негативно впливає на реалізацію національних економічних інтересів України.

Але в цілому слід зазначити, що Європейський Союз остаточно закріпився як головний торговельний партнер України. Попри загальне зниження показників експорту та імпорту, обсяги торгівлі з ЄС продовжують зростати. Ці зміни в торгівлі показують, що ПВЗВТ справді діє і має багатогранний позитивний вплив на реалізацію національних економічних інтересів України, хоча більшістю поки в перспективі. Зокрема, функціонування зони вільної торгівлі з ЄС має викликати такі позитивні ефекти:

- створення нових робочих місць за рахунок активізації торгівлі;
- зниження цін для споживачів та підвищення якості продукції через посилення конкуренції;
- полегшення доступу до фінансових ресурсів ЄС (кредитів, інвестицій, фінансової допомоги) не лише з боку фінансового сектору України, а і бізнесу, що сприятиме модернізації економіки;
- розвиток транскордонної торгівлі (а відповідно і прикордонних з ЄС регіонів України) завдяки узгодженню українських та європейських стандартів для промислових товарів і сільськогосподарської продукції;
- покращення бізнес-середовища в нашій країні [17] за рахунок узгодження правил щодо державних закупівель, політики конкуренції і прав інтелектуальної власності тощо.

Узагальнюючи результати нашого дослідження, можемо сформулювати основні пріоритетні напрями реалізації національних економічних інтересів України в умовах дії ЗВТ+:

1) Повномасштабне виконання положень Угоди про асоціацію, директив та вимог ЄС, що допоможе досягненню тих цілей, які ставилися при запровадженні ПВЗВТ.

2) Забезпечення умов для підвищення конкурентоспроможності національної економіки. Зі створенням ЗТВ+ кількість імпортованих товарів буде поступово збільшуватися, і є загроза витіснення іноземними товарами вітчизняної продукції з внутрішнього ринку. Щоб не допустити цього, необхідно провести комплекс спільних заходів з боку держави та підприємців з підтримки внутрішнього виробника з метою підвищення конкурентоспроможності національних товарів до рівня європейських виробників, захисту внутрішнього ринку від недоброякісного імпорту тощо. Також доцільно визначити обсяги і перелік товарної номенклатури критичного імпорту.

3) Проведення раціональної експортної політики України відносно ЄС, беручи до уваги специфічні потреби та вимоги єдиного європейського ринку. Така політика має охоплювати як сировинний напрямок (який, на жаль, сьогодні є переважаючим), так і напрямок проникнення на ринок ЄС товарів з високим ступенем переробки.

Доцільно провести ретельний аналіз конкурентоспроможності українських товарів і послуг на цьому ринку та визначити пріоритетні сфери та галузі вітчизняної економіки. Необхідно розробити заходи зі сприяння розвитку експортного потенціалу саме цих галузей, в тому числі за рахунок залучення кредитів та прямих інвестицій з країн-членів ЄС, стимулювання експорту, надання державою пільг та допомоги вітчизняним експортерам. Доцільно провести перегляд умов вільної торгівлі з ЄС та ініціювати внесення більш вигідних для України змін, зокрема щодо імпортованих тарифних квот.

Особливу увагу слід приділити розвитку експортного потенціалу високотехнологічної продукції, удосконаленню товарної структури експорту, що враховує отримані від ЄС торговельні преференції і дозволяє максимально використати безмитні тарифні квоти. Крім того, важливого значення набуває розширення експорту послуг, в першу чергу, науково-технічних, міжнародного туризму, експедиційних тощо. Це повинно принести значне збільшення продажів ліцензій на запатентовані технічні рішення і ноу-хау.

4) Досягнення експортно-імпоротної збалансованості, отримання позитивного зовнішньоторгівельного сальдо. При обранні стратегічних напрямів реалізації національних економічних інтересів у зовнішній економічній політиці України перевагу слід надавати поетапному скороченню дефіциту торговельного балансу; розширенню існуючих і пошуку нових європейських ринків збуту, розбудові інфраструктури зовнішньої торгівлі та вдосконаленню системи митного контролю і тарифного регулювання. Слід поглиблювати співпрацю митних органів України та ЄС з метою спрощення митного оформлення та митних процедур на кордоні за умови впровадження адекватних заходів для недопущення шахрайства та зменшення часу і грошей для митного оформлення.

5) Розвиток міжнародного виробничого і науково-технічного співробітництва з ЄС. Важливим завданням, необхідним для доступу України на ринки ЄС, є активний розвиток інноваційних галузей виробництва: машинобудування, ракетної і літакобудування, електронної і електротехнічної, хімічної, фармацевтичної галузей тощо.

6) Прискорення роботи над гармонізацією українського законодавства з європейськими та міжнародними стандартами відповідно до Угоди про асоціацію. Зокрема: гармонізація законодавства України з регулювання зовнішньоекономічних зв'язків дозволить створити сприятливіше загальне економічне середовище для розвитку економічних зв'язків з ЄС; гармонізація законодавства та процедур у сфері державних закупівель надасть можливість українським підприємствам приймати участь на рівних умовах з європейськими підприємствами у проведенні робіт за державним замовленням, наданні послуг та у проведенні тендерів на рівні ЄС, національному та регіональному рівнях; приведення українського законодавства в багатьох сферах комерційної діяльності у відповідність до вимог ЄС за програмою, визначеною у ЗВТ+, забезпечить поліпшення внутрішнього інвестиційного клімату та перехід до більш прозорих правил ведення бізнесу, які б зробили внутрішнє економічне середовище більш привабливим для іноземних та вітчизняних інвесторів; кращі стандарти охорони здоров'я та безпеки продукції будуть вигідними для українських споживачів, оскільки для них буде гарантована висока якість товарів, що продаються.

7) Раціональне використання позикових коштів і фінансової допомоги ЄС, зокрема для подолання проблем платіжного балансу України, реформування економіки, модернізації

виробництва, впровадження енергозберігаючих технологій, розвитку наукоємних високотехнологічних виробництв. Важливим напрямом також є підвищення ефективності інвестиційних процесів та збільшення потоків прямих іноземних інвестицій з ЄС; стимулювання іноземних інвестицій в пріоритетні для України сфери.

Але, перш за все, слід вирішити проблему успішності внутрішніх економічних реформ в Україні з метою вдосконалення ринкового середовища, здатного взаємовигідно співпрацювати з ЄС та його державами-членами. Угода про асоціацію має стати для українського уряду «дорожньою картою» щодо проведення реформ. Це потрібно для того, щоб Україна змогла отримати максимальний ефект від ЗВТ+ та, звичайно, ці реформи будуть покращувати загальну ситуацію в країні та сприяти економічному зростанню.

Висновки і перспективи подальших досліджень. Отож, ЗВТ+ дала поштовх інтеграції з Європейським Союзом, стала додатковою можливістю для експорту для багатьох виробників. Однак попри очевидні успіхи, серйозною залишається проблема

захисту конкурентоспроможності української економіки.

Проте потенційні переваги європейської інтеграції України перевищують її потенційні ризики. Це переконливо доводить досвід європейських країн, які зараз входять до складу ЄС. Перспектива співробітництва з ЄС для України є додатковим вагомим стимулом та мотиваційним фактором внутрішніх реформ, цивілізованого врегулювання всіх внутрішніх та зовнішніх неузгодженостей.

Для забезпечення реалізації національних економічних інтересів необхідна структурна перебудова економіки України з пріоритетним розвитком інноваційних галузей, що дозволить підвищити конкурентоспроможність економіки.

Подальшого дослідження потребують основні механізми реалізації національних економічних інтересів у контексті європейського вибору України, зокрема стимулювання розвитку експортного потенціалу відповідно до міжнародних та європейських норм, поступова лібералізація національних ринків з одночасним посиленням захисту окремих національних галузей від іноземної конкуренції.

ПЕРЕЛІК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Варналій З.С. Механізм попередження загроз економічній безпеці України / З.С. Варналій, С.В. Онищенко, О.А. Маслій // Економічний часопис – XXI. – 2016. – № 159 (5–6). – С. 20–24.
2. Мельник С.І. Сутність і класифікація національних економічних інтересів / С.І. Мельник, І.М. Горбан, М.Ю. Цуп // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ. Серія економічна. – 2014. – Вип. 1. – С. 57–66.
3. Глембоцький Д.О. Осмислення поняття «національний інтерес» для подальшої реалізації в розвитку країни / О.Д. Глембоцький // Вісник Національної академії державного управління. – 2011. – С. 22–28.
4. Левчук О.В. Актуальні питання реформації національних економічних інтересів України в умовах глобалізації / О.В. Левчук, В.А. Коваленко. // Економіка і суспільство. – 2016. – №2. – С. 61–67.
5. Онищенко В.О. Системний підхід у дослідженні національних економічних інтересів як чинника економічної безпеки держави / В.О. Онищенко, І.Е. Рева // Економіка і регіон. – 2013. – № 4. – С. 3–9.
6. Павлюк Т.І. Національні економічні інтереси / Т.І. Павлюк // Молодий вчений. – 2015. – № 2(2). – С. 209–213.
7. Закон України «Про основи національної безпеки України» від 19.06.2003 р. №964-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua>
8. Закон України № 1678-VII від 16.09.2014 р. «Про ратифікацію Угоди про асоціацію та її тимчасове застосування»: [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2>
9. Створення зони вільної торгівлі між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kmu.gov.ua/>
10. Державна служба статистики України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.ukrstat.gov.ua/>
11. Показники торгівлі України з ЄС за I півріччя 2017 року ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
12. Використання тарифних квот в рамках ПВЗВТ [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
13. Мінагро: квоти ЄС на українську агропродукцію збільшуватимуться на 10% в рік [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/>
14. Роз'яснення переваг поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю (ЗВТ+) між Україною та ЄС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.me.gov.ua>
15. Торгівля з ЄС в рамках поглибленої та всеосяжної угоди про вільну торгівлю [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.mk.gov.ua>

16. Панченко Ю. Асоціація наполовину: звіт про відставання та успіхи євроінтеграції України / Юрій Панченко // Європейська правда. – 23 лютого 2018. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/02/23/7077913/>

17. Поглиблення відносин між ЄС та Україною / За ред. М. Емерсона, В. Мовчан. – К.: Центр європейських політичних досліджень та Інститут економічних досліджень та політичних консультацій, 2016. – 255 с.

REFERENCES

1. Varnaliy, Z.S., Onyshchenko, S.V., Masliy, O.A. (2016). Mekhanizm poperedzhennya zahroz ekonomichnyy bezpetsi Ukrainy [Mechanism for preventing threats to Ukraine's economic security]. *Ekonomichnyy chasopys – XXI. – Economic Annals – XXI. – № 159 (5–6).* – pp. 20–24. [in Ukrainian].

2. Mel'nyk, S. I., Horban, I. M., Tsup, M. Yu. (2014). Sutnist' i klasyfikatsiya natsional'nykh ekonomichnykh interesiv [Essence and classification of national economic interests]. *Naukovyy visnyk L'vivs'koho derzhavnoho universytetu vnutrishnikh sprav. Seriya ekonomichna. – Scientific bulletin of Lviv State University of Internal Affairs. Economical series.* – issue 1. – pp. 57–66. [in Ukrainian].

3. Hlembots'kyy, D.O. (2011). Osmyslennya ponyattya «natsional'nyy interes» dlya podal'shoi realizatsiyi v rozvytku krayiny [Understanding the concept of "national interest" for further implementation in the development of the country]. *Visnyk Natsional'noyi akademiyi derzhavnoho upravlinnya – Bulletin of the National Academy of Public Administration.* – pp. 22–28. [in Ukrainian].

4. Levchuk, O.V., & Kovalenko, V. A. (2016). Aktual'ni pytannya reformatsiyi natsional'nykh ekonomichnykh interesiv Ukrainy v umovakh hlobalizatsiyi [Actual problems of reformation of Ukraine's national economic interests in the conditions of globalization]. *Ekonomika i suspil'stvo – Economics and Society.* – №2. – pp. 61–67. [in Ukrainian].

5. Onyshchenko, V.O., & Reva, I.E. (2013). Systemnyy pidkhid u doslidzhenni natsional'nykh ekonomichnykh interesiv yak chynnyka ekonomichnoyi bezpeky derzhavy [System approach in the study of national economic interests as a factor in the economic security of the state]. *Ekonomika i rehion – Economy and region.* – №4. – pp. 3–9. [in Ukrainian].

6. Pavlyuk, T.I. (2015). Natsional'ni ekonomichni interesy [National economic interests]. *Molodyy vchenyy – Young scientist.* – №2(2). – pp. 209–213. [in Ukrainian].

7. Zakon Ukrainy Pro osnovy natsional'noyi bezpeky Ukrainy [The Law of Ukraine About the Fundamentals of National Security of Ukraine]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/964-15> [in Ukrainian].

8. Zakon Ukrainy Pro ratyfikaciyu Uhody pro asociaciyu ta ii' tymchasove zastosuvannya [The Law of Ukraine About the Ratification of the Association Agreement and its Temporary Application]. (n.d.). *zakon.rada.gov.ua*. Retrieved from <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/1678-18/paran2#n2> [in Ukrainian].

9. Stvorennja zony vil'noi' torhivli mizh Ukrainoju ta JeS [Establishment of a free trade zone between Ukraine and the EU] (n.d.). *kmu.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.kmu.gov.ua> [in Ukrainian].

10. Derzhavna sluzhba statystyky Ukrainy [State Statistics Service of Ukraine] *ukrstat.gov.ua* Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua> [in Ukrainian].

11. Pokaznyky torhivli Ukrainy z JeS za I pivrichchja 2017 roku JeS [Indicators of Ukraine's trade with the EU in the first half of 2017 in the EU] (2017). *me.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].

12. Vykorystannya taryfnyh kvot v ramach PVZVT [Use of tariff quotas within the framework of the DCFTA] (2017) *me.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].

13. Minagro: kvoty JeS na ukrai'ns'ku ahroprodukciju zbil'shuvatymut'sja na 10% v rik [Minagro: EU quotas for Ukrainian agro-products will increase by 10% per year] (n.d.). *ukrinform.ua*. Retrieved from: <https://www.ukrinform.ua> [in Ukrainian].

14. Roz'jasnennja perevah pohlyblenoi' ta vseosjazhnoi' uhody pro vil'nu torhivlju (ZVT+) mizh Ukrainoju ta JeS [Explaining the benefits of an in-depth and comprehensive Free Trade Agreement (FTA +) between Ukraine and the EU] (n.d.). *me.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.me.gov.ua> [in Ukrainian].

15. Torhivlja z JeS v ramach pohlyblenoi' ta vseosjazhnoi' uhody pro vil'nu torhivlju [Trade with the EU within the framework of an in-depth and comprehensive free trade agreement] (n.d.). *mk.gov.ua*. Retrieved from: <http://www.mk.gov.ua> [in Ukrainian].

16. Panchenko Y. (February 23, 2018) Asociacija napolovynu: zvit pro vidstavannya ta uspihy jevointehracii' Ukrainy [The Association is half: the report on the lagging behind and the successes of the European integration of Ukraine] *Jevropejs'ka Pravda – European truth.* Retrieved from: <https://www.eurointegration.com.ua/articles/2018/02/23/7077913/> [in Ukrainian].

17. Emerson M. & Movchan V. (Eds.). (2016). Pohlyblennja vidnosyn mizh JeS ta Ukrainoju [Deepening of relations between the EU and Ukraine] – Kiev: Centr jevropejs'kyh politychnyh doslidzhen' ta Instytut ekonomichnyh doslidzhen' ta politychnyh konsul'tacij [in Ukrainian].

Одержано 13.03.2018 р.